

ingediend op **1957** (2023-2024) – Nr. 1
17 januari 2024 (2023-2024)

Verslag van het verzoekschrift

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Bart Tommelein

over de klachtenprocedure
tegen beslissingen van lokale besturen

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maike De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;
Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;
Katrien Partyka, Brecht Warnez;
Bob Savenberg, Bart Tommelein;
Staf Aerts, An Moerenhout;
Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;
Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;
Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçın;
Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;
Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout;
Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

1. Procedure4

2. Inhoud4

3. Bespreking.....4

4. Conclusie.....4

Bijlage: Antwoord van minister Gwendolyn Rutten5

1. Procedure

Op 14 juni 2023 werd een verzoekschrift ingediend over de klachtenprocedure tegen beslissingen van lokale besturen (verzoekschrift nr. 30 (2022-23)).

Het verzoekschrift werd ontvankelijk verklaard op 21 juni 2023 en voor verdere behandeling verwezen naar de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering.

De commissie besprak het verzoekschrift een eerste maal op 19 september 2023 en besliste Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, om uitleg te vragen over dit verzoekschrift.

Op 9 januari 2024 werd het verzoekschrift opnieuw toegevoegd aan de agenda van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering. De commissie had ondertussen van minister Gwendolyn Rutten (die op 8 november 2023 Bart Somers opvolgde als viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen) een antwoord ontvangen op dit verzoekschrift.

2. Inhoud

De verzoeker vraagt de afschaffing of wijziging van het decreet Lokaal Bestuur van 22 december 2017 wat betreft de klachtenprocedure. Het decreet (artikel 326, 3°) bepaalt dat de Vlaamse overheid de afhandeling kan overdragen aan de provinciegouverneur, wat in de praktijk ook zo gebeurt. De verzoeker heeft ook persoonlijk kunnen ervaren dat de bestaande procedure geen garantie inhoudt voor een onafhankelijk, neutraal en grondig onderzoek. Het is voor de verzoeker evident dat het ons-kent-onsfenomeen hier een rol speelt.

Tegelijk stelt de verzoeker voor om de klachtenprocedures tegen gemeenten omwille van de uniformiteit en het gelijkheidsprincipe verplicht te laten verlopen via de Vlaamse Ombudsdienst, dus geen behandeling door de gemeenten zelf.

3. Bespreking

De aanwezige leden sluit zich aan bij het antwoord van de minister.

4. Conclusie

De aanwezige leden stemmen in met het voorstel van de commissievoorzitter om het antwoord van de Vlaamse Regering aan de indiener van het verzoekschrift te bezorgen.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Bart TOMMELEIN,
verslaggever

BIJLAGE:

Antwoord van minister Gwendolyn Rutten

Vlaamse Regering

Gwendolyn Rutten
Viceminister-president van de Vlaamse
Regering, Vlaams minister van
Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken,
Inburgering en Gelijke kansen
Arenberggebouw
Arenbergstraat 7
1000 BRUSSEL
T 02 552 69 00
F 02 552 69 01
www.vlaanderen.be

De heer Kris Van Dijck
Voorzitter van de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
Vlaams Parlement
Leuvenseweg 86
1000 BRUSSEL

uw bericht van	uw kenmerk	ons kenmerk	bijlagen
20 september 2023	xxx	VZS 30	x
vragen naar/e-mail		telefoonnummer	datum
An Van Herck An.vanherck@vlaanderen.be		02 553 40 21	

Betreft: verzoekschrift nr. 30 van 14 juni 2023 over de klachtenprocedure tegen beslissingen van lokale besturen en de wijziging van artikel 326, 3° van het Vlaams decreet over het lokaal bestuur van 22 december 2017.

Geachte heer Van Dijck,

U bezorgde mijn voorganger een verzoekschrift van 14 juni 2023 over de klachtenprocedure tegen beslissingen van lokale besturen en de wijziging van artikel 326, 3° van het Vlaams decreet over het lokaal bestuur van 22 december 2017 (hierna DLB).

Inhoud van het verzoekschrift

De verzoeker heeft twee voorstellen waarvan hij de parlementsleden wil overtuigen. In zijn eerste voorstel verzoekt hij artikel 326, 3° van het DLB af te schaffen of te wijzigen en in zijn tweede voorstel verzoekt hij de gemeenten te verplichten om hun klachtenprocedure te laten verlopen via de Vlaamse Ombudsdienst.

Afschaffing of wijziging van artikel 326, 3 ° van het Vlaams decreet over het lokaal bestuur

In zijn eerste voorstel vraagt de verzoeker de afschaffing of wijziging van artikel 326, 3° van het DLB. Dit artikel bepaalt wie in het kader van het bestuurlijk toezicht optreedt als toezichthoudende overheid. Dit is met name de Vlaamse Regering of namens de Vlaamse Regering, de provinciegouverneur die handelt overeenkomstig de instructies van de Vlaamse Regering.

De verzoeker haalt volgende argumenten aan voor de afschaffing of wijziging van dit artikel: de bestaande procedure, waarbij de klachten gedetacheerd worden naar de provinciegouverneur biedt geen garantie op een onafhankelijk, neutraal en grondig onderzoek. Nadat hij als bewoner bij zijn gemeente klacht had ingediend omdat hij geen antwoord kreeg op enkele belangrijke vragen omtrent een bouwproject en naar zijn oordeel werd afgewimpeld, diende hij klacht in bij het Agentschap Binnenlands Bestuur (ABB). Volgens verzoeker bepalen artikel 326, 3° van het Vlaams decreet over het lokaal bestuur en de Omzendbrief KB/ABB 2018/4 van 14 december 2018 dat de Vlaamse overheid de afhandeling van een klacht kan overdragen aan de provinciegouverneur. Volgens de verzoeker maakt dit de afhandeling van de klacht afhankelijk van de politieke machtsverhoudingen en relaties tussen provincie en gemeente en zou het ons-kent-ons-fenomeen een rol spelen bij het onderzoek.

De verzoeker stelt dat zijn klacht niet grondig werd behandeld en dat het standpunt dat door de gemeente werd ingestuurd aan ABB als reactie op zijn klacht niet op grond van waarheid werd onderzocht. In antwoord op zijn opmerking hierover aan ABB, stelt het agentschap dat zij ervan uit gaan dat het bestuur te goeder trouw is, en dat zij bijgevolg de waarachtigheid van het overgemaakte antwoord niet in twijfel trekken tenzij uit het overgemaakte administratief dossier het tegendeel blijkt. Indien verzoeker het antwoord en standpunt van de gemeente betwist, zou hij klacht kunnen indienen bij het parket wegens valsheid in geschrifte. Dit antwoord van ABB zou volgens de verzoeker de bevooroordeeldheid van ABB impliceren.

Verplichting voor de gemeenten om hun klachtenprocedure te laten verlopen via de Vlaamse Ombudsdienst

In zijn tweede voorstel vraagt de verzoeker de gemeenten te verplichten om hun klachtenprocedure te laten verlopen via de Vlaamse Ombudsdienst. Momenteel is dit een keuzemogelijkheid voor de gemeenten en volgens verzoeker maken maar weinig gemeenten hiervan gebruik.

De verzoeker haalt hiervoor als argument aan dat door de klachtenprocedure te laten verlopen door de Vlaamse Ombudsdienst een neutraal onderzoek verzekerd is en dat voor elke burger op die manier dezelfde klachtenprocedure geldt in plaats de verschillende klachtenprocedures bij de verschillende gemeenten.

Vaststellingen

Afschaffing of wijziging van artikel 326, 3 ° van het Vlaams decreet over het lokaal bestuur.

Met het DLB werd het algemeen bestuurlijk toezicht grondig hervormd, waaronder ook artikel 326 dat bepaalt wie in het kader van het bestuurlijk toezicht optreedt als toezichthoudende overheid.

De Omzendbrief KB/ ABB 2018/ 4 van 14 december 2018 geeft hierbij volgende toelichting:

Voor de lokale besturen is er één toezichthoudende overheid, met name de Vlaamse Regering, bij delegatie de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, of de provinciegouverneur. Dat betekent in de praktijk dat maar één van hen, de provinciegouverneur of de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, kan gevat worden als toezichthoudende overheid en het bestuurlijk toezicht zal uitoefenen. De provinciegouverneurs en de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur maken via onderlinge werkafspraken uit wie als toezichthoudende overheid het onderzoek voert en in voorkomend geval optreedt. Bij een klacht treedt in principe de provinciegouverneur op als toezichthoudende overheid, voor de besluiten van de lokale besturen van de provincie waarvan hij/zij de bevoegde provinciegouverneur is. Een aantal klachten behandelt de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur in principe altijd zelf. Het gaat dan om klachten waarin een beleidsstandpunt of een nieuw principiële standpunt vereist is, om klachten tegen besluiten die de bestuurlijke organisatie van een lokaal bestuur vormgeven of om klachten tegen besluiten van de provincie. Voor de provinciale besturen is de toezichthoudende overheid altijd (bij delegatie door de Vlaamse Regering) de Vlaamse minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur staat in voor de dossiervoorbereiding en de ondersteuning van de toezichthoudende overheid in het kader van het bestuurlijk toezicht op de lokale en provinciale besturen. Het Agentschap waakt hierbij over een goede afstemming tussen de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur en de provinciegouverneurs.

De toezichthoudende overheid in het algemeen bestuurlijk toezicht zijn m.a.w. de Vlaamse minister voor Binnenlands Bestuur en de vijf provinciegouverneurs. Zij staan als toezichthoudende overheid in voor het algemeen bestuurlijk toezicht op lokale en provinciale besturen. Zij kunnen beslissingen van deze besturen vernietigen als die het recht of het algemeen belang schenden.

Als de Vlaamse overheid (hier: ABB) een klacht ontvangt in het kader van het algemeen bestuurlijk toezicht dan delegeert zij die niet naar de provinciegouverneur.

De provinciegouverneur staat als toezichthoudende overheid in voor de behandeling van de klachten in het kader van het algemeen bestuurlijk toezicht.

ABB ondersteunt de provinciegouverneur in haar rol als toezichthoudende overheid en staat in voor de dossiervoorbereiding.

In de procedure van het algemeen bestuurlijk toezicht zal na ontvangst van een klacht de bestreden beslissing en het bijbehorende dossier opgevraagd worden bij het betrokken bestuur. De gemeente krijgt

daarbij de kans haar beslissing toe te lichten in haar antwoord. De toezichthoudende overheid moet daarbij uitgaan van de waarachtigheid van het door de gemeente geformuleerde standpunt tenzij uit het dossier het tegendeel blijkt. Zo niet, beticht zij de gemeente van valsheid in geschrifte. Dit heeft niets te maken met partijdigheid of het niet grondig onderzoeken van een klacht. De toezichthoudende overheid neemt het volledige dossier in behandeling, zijnde de inhoud van de klacht, de bestreden beslissing en de motivering van die beslissing, alsook het bijbehorende dossier waarvan het standpunt van de gemeente deel uitmaakt. Dit garandeert een onafhankelijk onderzoek bij de dossiervoorbereiding door het ABB. De provinciegouverneur is bovendien een door de Vlaamse Regering benoemde ambtenaar en geen politiek orgaan.

De procedure evenals de keuze wie als toezichthoudende overheid optreedt in het kader van het bestuurlijk toezicht werd goedgekeurd door het Vlaams Parlement bij de aanname van het DLB.

Verplichting voor de gemeenten om hun klachtenprocedure te laten verlopen via de Vlaamse Ombudsdienst

Op basis van artikel 302 van het DLB zijn de lokale besturen verplicht om een eigen, interne eerstelijnsklachtenvoorziening te hebben. Artikel 303 van het DLB bepaalt daarenboven duidelijk dat het verplicht systeem van klachtenbehandeling wordt georganiseerd op het ambtelijke niveau en maximaal onafhankelijk is van de diensten waarop de klachten betrekking hebben.

Voor een (niet-verplichte) tweedelijnsklachtenbehandeling, met name de ombudswerking, reikt artikel 303 van het DLB meerdere mogelijkheden aan, met name:

- een ombudsdienst in eigen beheer oprichten;
- een intergemeentelijke ombudsdienst oprichten of
- een overeenkomst sluiten met de Vlaamse Ombudsdienst.

Uit de beleidsnota's Binnenlands Bestuur van 2014-2019 en 2019-2024 blijkt duidelijk dat de Vlaamse Regering streeft naar organieke regels die getuigen van vertrouwen in de lokale besturen en derhalve ruimte willen bieden voor de lokale autonomie (maatwerk). Lokale besturen verplichten om hun klachtenbehandeling steeds te laten verlopen via de Vlaamse Ombudsman gaat in tegen het principe van maatwerk en lokale autonomie. Het lijkt een gezond principe om in eerste lijn steeds bij het lokaal bestuur zelf te rade te gaan met een klacht over de werking van het lokaal bestuur in plaats van onmiddellijk een externe ombudsdienst te betrekken aangezien de meeste klachten intern kunnen opgelost worden.

Daarenboven zou een klachtenbehandelingssysteem dat steeds verloopt via de Vlaamse Ombudsdienst een onnodige overrompeling betekenen van deze ombudsdienst

Conclusie

Bij beide voorstellen verwijst de verzoeker vooral naar een individueel dossier, heeft hij het over zijn eigen ervaringen en is hij in één welbepaald geval ontevreden over de wijze waarop zijn klacht werd behandeld door de gemeente. Vervolgens is hij ontevreden over het antwoord dat de provinciegouverneur als toezichthoudende overheid hem heeft bezorgd omdat deze de gemeente volgt in haar standpunt.

Op basis hiervan stelt hij zowel de organisatie van de eerste- en tweedelijnsklachtenbehandeling door de gemeente als de klachtenbehandeling door de provinciegouverneurs als toezichthoudende overheid in het kader van het algemeen bestuurlijk toezicht in vraag.

Dit weegt niet op tegen het feit dat het Vlaams Parlement bij de aanname van het DLB weloverwogen heeft geopteerd voor andere beleidskeuzes dan die de verzoeker in voorliggend verzoekschrift formuleert.

Ik hoop dat dit een voldoende antwoord biedt op uw vraag.

Met hoogachting,

Gwendolyn Rutten
Viceminister-president van de Vlaamse Regering
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen